

ВІДГУК

офіційного опонента доктора юридичних наук, професора

Воліка Вячеслава Вікторовича на дисертацію

Стеблянко Аліни Володимирівни

«Адміністративно-правові засади взаємодії правоохоронних органів з фінансовими установами щодо протидії легалізації злочинних доходів», яка подана на захист до разової спеціалізованої вченої ради ДФ 55.051.013 у Сумському державному університеті, що подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дисертаційного дослідження та її зв'язок з планами відповідних галузей наук

Актуальність наукового аналізу питань, що порушуються в дисертаційному дослідженні, пояснюється не лише зростанням кількості фактів легалізації злочинних доходів, але й появою нових способів відмивання «брудних» доходів, у тому числі через криптовалюту. Зокрема, нерегульовані законом віртуальні ринки в усьому світі надають можливість відмити гроші в розмірі від 2,17 до 3,61 трлн доларів США щорічно, що, у свою чергу, негативно позначається на стані фінансово-економічної безпеки держави. Вказане свідчить про нагальну необхідність в удосконаленні взаємодії учасників системи протидії легалізації злочинних доходів, до яких відносяться правоохоронні органи та фінансові установи, адже перші покликані виявляти та розслідувати вказаний злочин, а останні – мають їм сприяти у цьому, тому що володіють інформацією про фінансові операції клієнтів банків, інших фінансових установ.

Зважаючи на викладене, вивчення адміністративно-правових засад взаємодії правоохоронних органів з фінансовими установами щодо протидії легалізації злочинних доходів є актуальним питанням сьогодення.

Варто зазначити, що обрана тема дисертації відповідає положенням Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», схваленої Указом Президента

України від 12 січня 2015 р. № 5; Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016–2020 роки, затвердженої Постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 березня 2016 р. Дисертація виконана у межах науково-дослідної теми Навчально-наукового інституту права Сумського державного університету «Розробка методики взаємодії правоохоронних органів України щодо протидії легалізації злочинних доходів» (номер державної реєстрації 0120U100474).

Найвагоміші наукові результати, що містяться в дисертації, та нові факти, одержані автором

Представлена Стеблянюк А. В. наукова праця є одним із перших у вітчизняній юридичній науці адміністративного права комплексним правовим дослідженням адміністративно-правових засад взаємодії правоохоронних органів з фінансовими установами щодо протидії легалізації злочинних доходів та визначення напрямків їх удосконалення.

Наукова новизна обраної тематики слугувала тому, що дисертанту вдалося досягти значних наукових результатів, про що свідчить відповідна кількість положень і висновків, які подаються для оприлюднення вперше, удосконалені та дістали подальшого розвитку. Водночас зміст дисертаційного дослідження свідчить про їх наукову обґрунтованість.

Водночас науковою новизною вирізняються такі висновки автора.

По-перше, дисертантом сформульовано авторське розуміння поняття «взаємодія правоохоронних органів з фінансовими установами щодо протидії легалізації злочинних доходів» та визначено основні особливості такої взаємодії (с. 42–43).

По-друге, у роботі виокремлено рівні, які становлять правові засади взаємодії правоохоронних органів з фінансовими установами щодо протидії легалізації злочинних доходів, а саме: конституційний, міжнародний, законодавчий, який включає в себе певні групи нормативних правових актів,

підзаконний (с. 67–69). Крім того, дисертантом визначено місце та роль кожного із суб'єктів взаємодії у системі протидії легалізації злочинних доходів, де правоохоронні органи як суб'єкти взаємодії з фінансовими установами здійснюють безпосередні заходи із забезпечення досудового розслідування кримінальних правопорушень (за винятком органів прокуратури), фінансові установи забезпечують доступ до інформації правоохоронними органами з метою високої ефективності та результативності їх взаємодії, а роль Національного банку України зводиться переважно до здійснення державного регулювання та нагляду в досліджуваній сфері (с. 91–92).

По-третє, встановлено, що взаємодія правоохоронних органів з фінансовими установами у сфері протидії легалізації злочинних доходів здійснюється у правовій і неправовій (організаційній) формах (с. 131). Автор також зазначає, що для кожної з форм взаємодії правоохоронних органів і фінансових установ притаманні свої методи взаємодії, спрямовані на забезпечення ефективної та результативної співпраці між вказаними суб'єктами (с. 146), і встановлює співвідношення форм взаємодії правоохоронних органів і фінансових установ щодо протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, з методами такої взаємодії (с. 138).

По-четверте, розкрито роль Державної служби фінансового моніторингу України у координації взаємодії правоохоронних органів і фінансових установ і визначено завдання, які вирішує координація у сфері протидії легалізації злочинних доходів (с. 161–162).

По-п'яте, узагальнено зарубіжний досвід взаємодії правоохоронних органів з фінансовими установами щодо протидії легалізації злочинних доходів (Сполучені Штати Америки, Канада, Великобританія, Бельгія, Франція, Італія, Швейцарія, Узбекистан, Російська Федерація) та зроблено висновок, що про повне запозичення досвіду інших країн мова йтися не може, але запровадження регулярних зустрічей правоохоронців з представниками фінансових установ, проведення просвітницької роботи між

ними чи навчання щодо системи фінансового моніторингу та процесу розслідування фінансово-економічних злочинів, налагодження приватно-правового партнерства, прийняття міжвідомчих інструкцій з питань взаємодії дозволить більш ефективно протидіяти легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, та виведе взаємодію на якісно новий рівень (с. 184).

По-шосте, у роботі вперше запропоновано розробити методику взаємодії правоохоронних органів з фінансовими установами у сфері протидії легалізації злочинних доходів та визначити її структурні елементи, а саме: 1) суб'єкти взаємодії; 2) правова основа взаємодії; 3) мета та завдання сторін взаємодії; 4) принципи взаємодії; 5) рівні взаємодії; 6) напрями взаємодії; 7) форми взаємодії; 8) права й обов'язки взаємодіючих сторін; 9) відповідальність суб'єктів взаємодії; 10) критерії оцінювання ефективності взаємодії (с. 207). Крім того, запропоновано скасувати десятиденний строк для обміну інформацією між суб'єктами взаємодії (с. 188).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації

Грунтовний аналіз дисертації та опублікованих праць Стеблянка А. В. дає підстави стверджувати, що наукові положення та висновки роботи обґрунтовані належним чином.

Достовірність сформульованих у дисертації положень зумовлена поставленою метою та визначеними завданнями, структурою представленої роботи, яка дозволила достатньо чітко та глибоко висвітлити адміністративно-правові засади взаємодії правоохоронних органів з фінансовими установами щодо протидії легалізації злочинних доходів.

Науковий аналіз характеризується належним методологічним і науковим інструментарієм, аргументованістю сформульованих висновків і пропозицій, власним баченням напрямків вирішення існуючої проблеми.

На особливу увагу заслуговує інформаційна та емпірична основа дисертаційного дослідження, до якої увійшли узагальнення практики

діяльності правоохоронних органів і підрозділу фінансової розвідки, довідкові видання, статистичні матеріали.

Позитивно можна оцінити й науково-теоретичне підґрунтя дисертації, а саме близько 350 джерел, серед яких наукові праці фахівців у галузі філософії, загальної теорії держави і права, теорії управління, адміністративного права, інших галузевих правових наук, зокрема зарубіжних дослідників, Конституція України, міжнародні договори й угоди, закони та підзаконні акти України, законодавство зарубіжних держав. Зазначений обсяг використаних джерел свідчить про ґрунтовне опрацювання проблеми, а також високий рівень підготовки дисертанта.

Значення для науки і практики отриманих результатів

Одержані Стеблянко А. В. у процесі дисертаційного дослідження результати можуть бути використані для вдосконалення концептуальних положень юридичної науки та є практично корисними для реформування національного законодавства.

Сформульовані й обґрунтовані в дисертації висновки та положення можуть бути використані в науково-дослідній сфері – для розробки подальших напрямків удосконалення адміністративно-правових засад взаємодії правоохоронних органів з фінансовими установами щодо протидії легалізації злочинних доходів. Вагоме значення наукові доробки Стеблянко А. В. мають для правозастовної сфери, зокрема вони можуть бути використані для удосконалення практичної діяльності правоохоронних органів з фінансовими установами під час їх взаємодії. Також висновки та положення дисертації можуть бути використані в освітньому процесі – під час підготовки навчально-методичної літератури та проведення занять із дисциплін «Адміністративне право» й «Судові та правоохоронні органи».

Оцінка змісту дисертації та її завершеність

Структурні частини дисертації належно висвітлені та відповідають темі

та меті дослідження. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, що містять вісім підрозділів, висновків до розділів та загальних висновків і списку використаних джерел.

У вступі достатньо обгрунтовано актуальність проблеми, чітко сформульовано мету, яка корелює з темою дослідження та конкретизується в завданнях, окреслено об'єкт і предмет роботи, вказано методи дослідження, практичне значення дисертації, апробацію результатів та структуру дослідження.

У першому розділі автор розкрив теоретико-правові засади дослідження взаємодії правоохоронних органів з фінансовими установами щодо протидії легалізації злочинних доходів, зокрема запропонував визначення поняття «взаємодія правоохоронних органів з фінансовими установами щодо протидії легалізації злочинних доходів» та навів основні особливості такої взаємодії, виокремив рівні, які становлять правові засади взаємодії правоохоронних органів з фінансовими установами щодо протидії легалізації злочинних доходів, а також визначив адміністративно-правовий статус кожного із суб'єктів взаємодії у системі протидії легалізації злочинних доходів.

Другий розділ дисертаційного дослідження присвячено безпосередньо адміністративно-правовому механізму взаємодії правоохоронних органів з фінансовими установами щодо протидії легалізації злочинних доходів. Окрему увагу зосереджено на формах і методах взаємодії правоохоронних органів з фінансовими установами, їх співвідношенні, а також ролі Державної служби фінансового моніторингу України у координації взаємодіючих суб'єктів щодо протидії легалізації злочинних доходів.

У третьому розділі автор розглядає досвід зарубіжних держав щодо взаємодії правоохоронних органів з фінансовими установами у сфері протидії відмиванню кримінальних доходів, а також пропонує шляхи удосконалення адміністративного законодавства, що регулює відносини у сфері взаємодії правоохоронних органів з фінансовими установами щодо

протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом.

Висновки логічно відображають наведені в дисертації аргументи по кожному із поставлених дисертантом завдань, що спрямовані на досягнення загальної мети роботи.

Дисертація оформлена належним чином. Стиль мови враховує вимоги, які ставляться до такого виду наукових робіт. Чітку логічну структурованість роботи забезпечують відповідні висновки й узагальнення. Дисертаційне дослідження характеризується єдністю змісту, цільовою спрямованістю та є особистими внеском автора у сучасну правову науку.

Позитивно варто відмітити кількість наукових публікацій автора та апробацію результатів дисертаційного дослідження. Результати дисертації висвітлено в 8 статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України та наукових періодичних виданнях інших держав (з них – 2 статті проіндексовано в базі даних Web of Science Core Collection) та 6 тезах наукових повідомлень на науково-практичних конференціях, круглих столах. У цілому вважаю, що дисертаційне дослідження пройшло належну апробацію, а також є завершеною та самостійною науковою працею.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Загалом позитивно оцінюючи дисертацію Стеблянко А. В., все ж таки необхідно відзначити наявність деяких дискусійних аспектів.

1. У висновках до підрозділу 3.1 дисертаційної роботи, присвяченого вивченню досвіду зарубіжних держав щодо взаємодії правоохоронних органів з фінансовими установами щодо протидії легалізації злочинних доходів, автор зосереджує увагу на заходах, які доцільно запозичити з досвіду інших країн, та які дозволять більш ефективно протидіяти легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом (с. 184). Але хотілося б почути позицію автора щодо того, на досвід якої з країн найбільш доцільно було б орієнтуватися Україні.

2. На стор. 196 дисертант зазначає, що у методиці взаємодії необхідно

визначити загальні права й обов'язки взаємодіючих сторін, де при цьому окрема увага має бути зосереджена на відповідальності за невиконання чи неналежне виконання передбачених обов'язків. Втім автором такі загальні права й обов'язки правоохоронних органів і фінансових установ не визначаються.

3. На стор. 201 автор виділяє такий критерій оцінювання ефективності взаємодії правоохоронних органів і фінансових установ як стан залучення суб'єктів взаємодії до співпраці з питань протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, на міжнародному рівні. Потребує уточнення, з якими саме суб'єктами на міжнародному рівні здійснюється така взаємодія щодо протидії легалізації злочинних доходів.

4. На стор. 205–206 дисертантом узагальнено перелік критеріїв, за якими можливо оцінити ефективність взаємодії правоохоронних органів з фінансовими установами щодо протидії легалізації злочинних доходів. Однак робота значно б виграла, якби автор визначив суб'єктів, на які законодавством було б покладено завдання щодо проведення такого оцінювання.

Висловлені зауваження та побажання мають дискусійний характер та суттєво не впливають на позитивну оцінку виконаного Стеблянко Аліною Володимирівною дисертаційного дослідження.

Висновок

Вважаю, що дисертація на тему «Адміністративно–правові засади взаємодії правоохоронних органів з фінансовими установами щодо протидії легалізації злочинних доходів», яка підготовлена за спеціальністю 081 «Право» відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та Постанови Кабінету Міністрів України № 167 від 06.03.2019 р. «Про затвердження Порядку проведення експерименту з присудження ступеня

доктора філософії», а її автор – Стеблянка Аліна Володимирівна, заслуговує на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

ОФІЦІЙНИЙ ОПОНЕНТ:

**Професор кафедри права та публічного
адміністрування Маріупольського державного
університету, доктор юридичних наук,
професор**

Вячеслав ВОЛІК

*Особистий підпис Ю. Воліка
засвідчує*

*Підписи членів
понижчої комісії*

Ю. Волік (Підписи членів)